

УДК 330.131.7

УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Бондарчук Н.В., Фесенко А.В.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах сьогодення ефективно управління системою фінансової безпеки підприємства здійснюється через механізм управління суб'єкта господарювання. Згідно цього стабільність роботи залежить від ефективності управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання та їх механізмів забезпечення. Розкрито нові підходи щодо визначення сутності поняття «фінансова безпека», а також розглянуто її місце в системі економічної безпеки. Також в статті наведено новий погляд щодо управління фінансовою безпекою підприємства та запропонований механізм, щодо управління фінансовою безпекою підприємства.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, внутрішні загрози, зовнішні загрози, механізм управління фінансовою безпекою, складові системи управління фінансовою безпекою.

Постановка проблеми. Фінансова безпека є головною складовою економічної безпеки підприємства поряд з такими її складовими як: кадрова, техніко-технологічна, інтелектуальна, силова, екологічна, інформаційна. На підприємстві однією з найважливіших умов для його успішного зростання та функціонування є формування ефективної системи забезпечення фінансово-економічної безпеки. В умовах сьогодення ефективно управління системою фінансової безпеки підприємства здійснюється через механізм управління суб'єкта господарювання. Згідно цього стабільність роботи залежить від ефективності управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання та їх механізмів забезпечення. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства є частиною механізму управління, а механізм управління фінансовою безпекою підприємства є частиною системи забезпечення фінансової безпеки підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження даної теми внесли такі науковці, як О. Барановський, А. Загородній, Д. Баюра, І. Бланк, О. Костюк, О. Пласун, А. Кириченко, В. Москаленко, А. Кузнєцова, О. Ареф'єва. Також серед зарубіжних авторів слід виокремити таких авторів, як: О. Вільямсона, А. Берле, М. Дженсена, К. Мерфі, Р. Коуза, Г. Мінза, Г. Шиназі. Незважаючи на отримані вагомні результати проведених досліджень, невирішеними питаннями залишаються окреслення основних елементів системи управління фінансової безпеки підприємства та формування ефективного механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

Метою даної статті є визначення сутності фінансової безпеки підприємства та її складових, а також розкриття основних етапів управління фінансовою безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. На даний час економічна ситуація, що склалася, характеризується поширенням дестабілізаційних економічних процесів та конфліктних ситуацій, які активно чинять вплив на діяльність суб'єктів господарювання. Дослідження наукових результатів багатьох вчених показують, що нині не існує однозначного визначення «фінансова безпека».

Так, І. Барановський розглядає дану категорію як рівень забезпеченості підприємства фі-

нансовими ресурсами, для задоволення власних потреб та виконання наявних зобов'язань, також стійкістю до внутрішніх та зовнішніх негативних впливів, що характеризуються збалансованістю та здатні забезпечити фінансову стійкість та ефективне функціонування та економічне зростання [1].

На думку М.М. Єрмошенка та К.С. Горячевої фінансова безпека – це фінансовий стан безпеки, що характеризується збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, які використовуються підприємством на власний розсуд, також визначаються стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз та здатністю забезпечувати сталий та ефективний розвиток фінансової системи підприємства [3].

Серед досліджень іноземних науковців ключовим є підхід Г. Шиназі, який визначає фінансову безпеку підприємств як «здатність сприяти та розширювати економічні процеси корпорації, управляти ризиками діяльності та нівелювати їх наслідки». Отже, виходячи з даного трактування категорія фінансової безпеки – це категорія, що характеризується ознакою неперервності у часі: вона може видозмінюватися лише як похідна сукупності всіх елементів категорії «фінансів» [8].

Згідно трактуванням І. Бланка фінансова безпека являє собою якісно та кількісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, який забезпечує стабільну захищеність його збалансованих фінансових інтересів на відміну від потенційних та реальних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі фінансової філософії, та які створюють необхідні передумови фінансової підтримки та його перспективному росту в перспективному та поточному періодах [2].

Бачення А. Загороднього є досить цікавим щодо економічної сутності фінансової безпеки. Він розглядає її як захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, а також підприємств, організацій та установ фінансовими ресурсами, які є достатніми для задоволення їх потреб та виконання фінансових зобов'язань [4].

Отже, враховуючи думки видатних вчених, ми пропонуємо під фінансовою безпекою розуміти складову економічної безпеки підпри-

емства, яка забезпечує такий фінансовий стан господарюючого суб'єкта, що характеризується якістю та збалансованістю наявних фінансових ресурсів, а також стійкістю до існуючих та можливих загроз та здатністю виконання наступних завдань:

1. забезпечувати фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність, а також достатню фінансову незалежність підприємства у довгостроковому періоді;

2. розпізнавати внутрішні та зовнішні небезпеки і вчасно впроваджувати щодо їх усунення;

3. самостійно впроваджувати та розробляти фінансову стратегію;

4. забезпечувати оптимальне використання та ефективно залучення фінансових ресурсів підприємства;

5. проводити оцінку якісними та кількісними показниками, що мають певні граничні значення;

6. забезпечувати достатню фінансову незалежність та захищеність фінансових інтересів власників підприємства;

7. забезпечувати достатню гнучкість при ухваленні фінансових рішень.

Забезпечення фінансової безпеки підприємства зумовлює формування необхідного механізму управління фінансовою безпекою. Завдяки цьому, процес управління фінансовою безпекою підприємства можна поділити на ряд таких етапів, як:

1. розробка системи фінансових інтересів підприємства, що потребують захисту в процесі функціонування підприємства;

2. оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства. Даний етап характеризується рівнем оцінювання фінансово-економічної безпеки та включає в себе наступні кроки: вибір критерію ефективності фінансово-економічної безпеки, що показує ступінь наближення підприємства до безпечного стану, визначення порогових значень показників (індикаторів), а також моніторинг даних показників та зіставлення їх з фактичними значеннями;

3. ідентифікація, прогнозування та аналіз зовнішніх та внутрішніх загроз підприємства та реалізації його фінансових інтересів;

4. розробка комплексу заходів з ефективною нейтралізацією загроз фінансово-економічній безпеці підприємства;

5. бюджетне планування розробленого комплексу заходів із забезпечення фінансово-економічної безпеки та реалізація даних заходів у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства;

6. оперативне управління системою фінансової безпеки підприємства за допомогою механізму зворотного зв'язку, який проявляється у створенні нової або коригованої наявної розробки системи заходів із забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки [7].

Управління фінансовою безпекою неможливо уявити без відповідної організаційної структури. Основними чинниками, які впливають на визначення організаційної структури управління є: вид економічної діяльності та організаційно-правова форма підприємства,

ринкова позиція, обсяг та основні види фінансово-економічної діяльності підприємства, кількість та професійно-кваліфікаційний рівень працівників підприємства, стиль керівництва та можливість фінансового забезпечення функціонування системи управління фінансово-економічною безпекою.

Фінансова безпека є досить складним, динамічним явищем та потребує відповідного механізму її забезпечення, який би зміг поєднати в собі усі її характеристики та умови функціонування даного суб'єкта господарювання. Функціонування такого механізму має бути спрямоване на: визначення фінансових інтересів суб'єкта господарювання, що потребують захисту в процесі функціонування; виявлення загроз на ранніх стадіях як зовнішнього, так і внутрішнього характеру; розробку та реалізацію системи заходів щодо нейтралізації даних загроз [5].

В основу механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства знаходить місце системне поєднання методів, важелів, а також певних інструментів та інформаційно-аналітичне забезпечення, що створенні на базі принципів забезпечення фінансово-економічної безпеки, та існують як об'єктивні економічні закономірності, які виробляються суб'єктами управління фінансово-економічної безпеки підприємства для досягнення та захисту фінансових інтересів загалом.

Тому нині існує не тільки механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств, але й сам механізм управління цим досить складним процесом. Сучасний механізм управління фінансово-економічною безпекою розглядається як сукупність станів та процесів, з яких складається управління, щодо виникнення ризиків, загроз та протидій небезпек. До складу компонентів даного механізму варто включати: принципи, методи, фінансові інструменти, організаційну структуру, функції управління, а також систему управління та прийняття управлінських рішень, критерії оцінювання рівня фінансової безпеки.

Головними функціями управління, згідно функціональної структури механізму управління фінансовою безпекою можна вважати такі як:

1. планування, включаючи програмування та прогнозування концепцій та програм розвитку, а також розробка стратегічних та оперативних планів;

2. організація та регулювання (розробка та використання фінансових інструментів);

3. стимулювання (зростання ефективності підприємства);

4. контроль у складі обліку, аудиту та аналізу (формування аналітичної інформації, щодо виконання планів, програм).

Саме такий механізм управління фінансовою безпекою запропонував Кириченко О. [5] (рис. 1).

Виходячи з визначення поняття фінансової безпеки вважаємо за потрібне відкоригувати даний механізм з наступними змінами:

– вважаємо не досить коректним включення тільки фінансової діяльності підприємства до об'єктів, оскільки при розгля-

ді фінансової безпеки як стану ефективного використання ресурсів підприємства, ми маємо на увазі всі ресурси, а не лише фінансові. Ми вважаємо, що на стабільний фінансовий стан впливають результати не тільки операційної діяльності підприємства, а й інвестиційної;

– пропонуємо доповнити перелік ризиків непередбачуваними або надзвичайними, тобто такими, що відбуваються у форс-мажорних обставинах. Даний механізм буде мати наступний вигляд, з урахування певних змін та доповнень (рис. 2).

Отже, механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства є невід’ємною частиною економічної безпеки, що базується на певних завданнях, принципах та функціях, а також передбачає використання системної сукупності методів та інструментів щодо конкретних заходів їх реалізації.

Висновки. При формуванні економічної безпеки підприємства ключовим чинником та елементом виступає фінансова безпека. На кожному підприємстві повинна приділятися особлива увага забезпеченню фінансової безпеки. В ході дослідження запропоновано під фінансовою безпекою розуміти складову економічної безпеки підприємства, що полягає у забезпеченні такого фінансового стану, який характеризується якістю та збалансованістю наявних фінансових ресурсів, а також стійкістю до існуючих та можливих загроз і здатністю виконання певних завдань.

Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства є невід’ємною частиною економічної безпеки, що базується на певних завданнях, принципах та функціях, а також передбачає використання системної сукупності методів та інструментів. Механізмом управління фінансовою безпекою підприємства є сукупність основних елементів дії на процес розробки та реалізації управлінських рішень по забезпеченню захисту його фінансових інтересів від різних ризиків та загроз. Використання вдосконаленого механізму управління фінансовою безпекою підприємства дозволяє господарюючому суб’єкту більш точно проводити оцінку впливу факторів та здійснювати більш об’єктивний прогноз його діяльності з урахуванням економічних та політичних процесів.

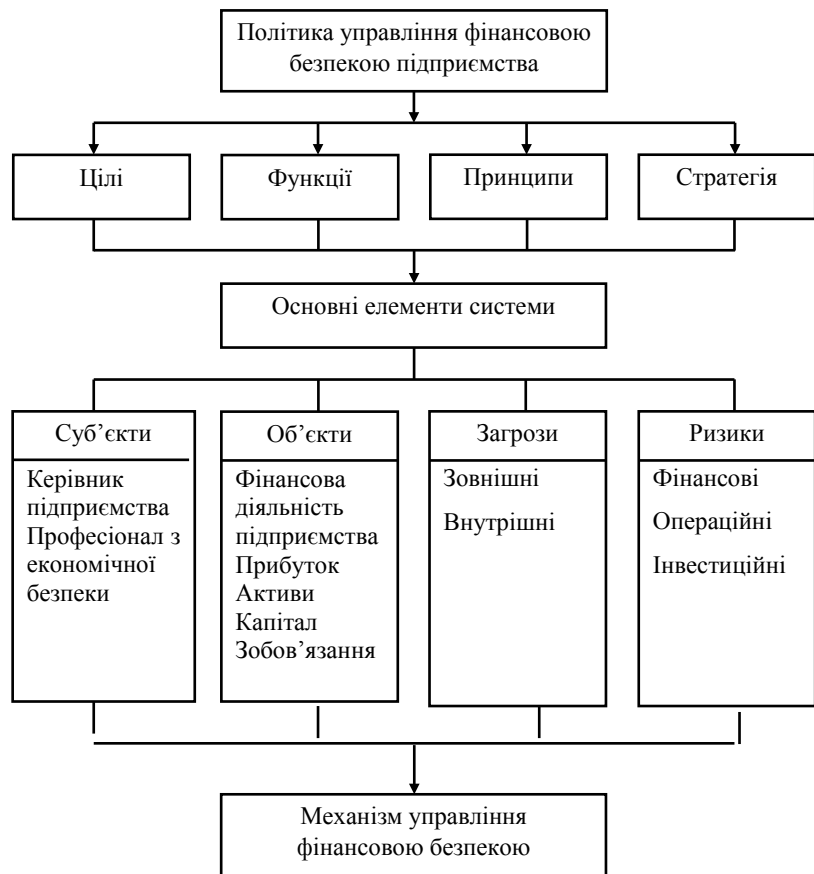

Рис. 1. Механізм управління фінансово-економічною безпекою за Кириченко О. [5]

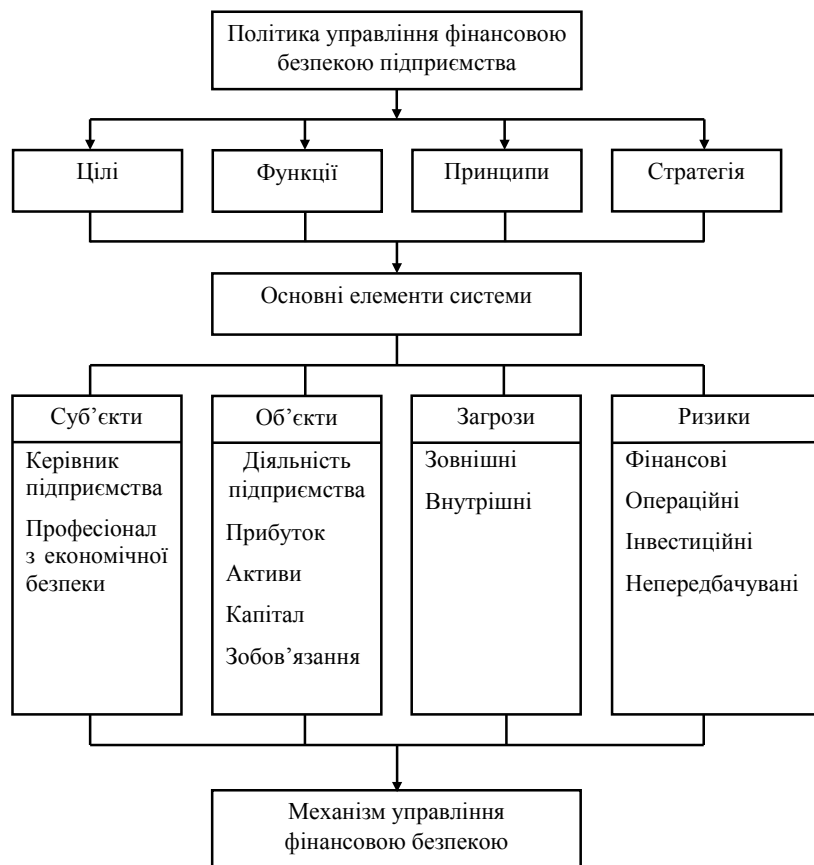

Рис. 2. Механізм управління фінансовою безпекою вдосконалена автором

Список літератури:

1. Барановський О.І. Фінансова безпека: [монографія] / О.І. Барановський. – К.: Фенікс, 1999. – 338 с.
2. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К.: Эльга; Ника-Центр, 2004. – 784 с.
3. Єрмошенко М.М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : [монографія] / М.М. Єрмошенко, К.С. Горячева. – К.: Національна академія управління, 2010. – 232 с.
4. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007. – С. 9-15.
5. Кириченко О.А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах фінансової кризи // Фінансовыe рынки и ценные бумаги, 2009. – № 16. – 2009. – С. 22-28.
6. Клименко Т.В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання [Текст] / Т.В. Клименко // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2011. – № 4(58). – С. 340-343.
7. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення [Текст] : монографія / Т.Г. Васильців, В.І. Волошин, О.Р. Бойкевич, В.В. Каркавчук ; за ред. Т.Г. Васильціва. – Львів: ЛігаПрес, 2012. – 386 с.
8. Garry J. Schinasi. Defining Financial Stability / Schinasi Garry // IMF Working Paper Series. – 2004. – WP/04/187. – P. 1-16.

Бондарчук Н.В., Фесенко А.В.

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет

УПРАВЛЕНИЕ СИСТЕМОЙ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В современных условиях эффективное управление системой финансовой безопасности предприятия осуществляется через механизм управления предприятием. Согласно этому стабильность работы зависит от эффективности управления финансовой безопасностью субъектов хозяйствования и их механизмов обеспечения. Раскрыты подходы к определению сущности понятия «финансовая безопасность», а также определено ее место в системе экономической безопасности. Также в статье предложен механизм по управлению финансовой безопасностью предприятия.

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятия, внутренние угрозы, внешние угрозы, механизм управления финансовой безопасностью, составляющие системы управления финансовой безопасностью.

Bondarchuk N.V., Fesenko A.V.

Dnipro State Agrarian and Economics University

MANAGEMENT OF THE SYSTEM OF FINANCIAL SAFETY OF THE ENTERPRISE

Summary

Effective management of the financial security system of the enterprise is carried out through the mechanism of enterprise management in modern conditions. According to this, the stability of the work depends on the effectiveness of financial management of economic entities and their security mechanisms. The approaches to the definition of the essence of the concept of "financial security" are disclosed, and its place in the system of economic security is defined. Also, the article proposes a mechanism for managing the financial security of an enterprise.

Keywords: financial security of the enterprise, internal threats, external threats, mechanism of financial security management, components of financial security management system.